

Lausunto

*Eduskunnan sivistysvaliokunnalle
SiV@eduskunta.fi*

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tekijänoikeuslain 19 ja 19 a §:n muuttamisesta (HE 102/2016 vp)

Kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö Sanasto ry, Sanasto rf (jäljempänä Sanasto) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä sekä tulla kuulluksi valiokunnassa. Sanasto on kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö, joka valvoo kirjallisuuden tekijöiden oikeuksia ja etuja. Sanasto edustaa suoraan lähes 7000 suomalaista kirjallisuuden tekijää.

Lausuntomme pääviestit

- Lainauskorvaus on luovan työn tekijöille tärkeä tekijänoikeuskorvaus, jota maksetaan korvauksena teosten ilmaisesta kirjastolainaamisesta. Kun teosten maksuton lainaaminen sallitaan, tulee tekijälle suorittaa asianmukainen korvaus.*
- On erinomaista, että korkeakoulukirjastoja esitetään vihdoin lainauskorvauksen piiriin. Eduskunta on toistuvasti linjannut, että korvauksen piiriä tulee laajentaa opetus- ja tutkimuskirjastoista tapahtuvaan lainaamiseen. Tämä on tärkeää kirjallisuuden tekijöiden yhdenvertaisen kohtelun ja omaisuuden suojan turvaamiseksi.*
- Lainauskorvausmääräraha on ollut koko sen olemassaolon ajan riittämättömällä tasolla. Uusien kirjastoryhmien tullessa lainauskorvauksen piiriin on tärkeää, että lainauskorvaus saadaan viipymättä eduskunnan edellyttämälle pohjoismaiselle tasolle hallituksen talousarvioesityksen mukaisesti.*

Sanasto kannattaa lämpimästi hallituksen esitystä. Pidämme erittäin tärkeänä, että korkeakoulukirjastoista tapahtuvat lainat tuodaan lainauskorvauksen piiriin. Lainauskorvausjärjestelmä perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston vuonna 2006 antamaan vuokraus- ja lainausdirektiiviin (2006/115/EY). Suomen tekijänoikeuslain (404/1961) 19 §:n 4 momentin mukaan

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

teoksen tekijällä on oikeus korvaukseen teoksensa kappaleiden lainaamisesta yleisölle. Tekijöillä ei ole oikeutta kieltää teostensa lainaamista, mutta heillä on oikeus asianmukaiseen korvaukseen. Lainauskorvausjärjestelmän ulkopuolelle on kuitenkin nykytilassa rajattu tutkimusta ja opetustoimintaa palvelevat kirjastot, joista tehdään vuosittain noin 16 miljoonaa lainaa. Hallituksen esityksen mukainen lainmuutos parantaa kirjallisuuden tekijöiden perustuslaissa turvattua omaisuuden suojaa sekä saattaa eri teoslajien tekijät yhdenvertaiseen asemaan.

Eduskunta on useasti edellyttänyt opetus- ja tutkimuskirjastojen tuomista korvauksen piiriin. Jo vuonna 2006 lainauskorvauksesta lakiin säädettäessä eduskunta korosti, että opetus- ja tutkimuskirjastojen jättämiselle korvausvelvollisuuden ulkopuolelle ei ole oikeudellisia perusteita, vaan ratkaisu tehtiin puhtaasti määrärahan alhaisen tason perusteella. Sivistysvaliokunta ehdotti tuolloin eduskunnalle seuraavan lausuman kirjaamista lainmuutoksen yhteydessä: ”Eduskunta edellyttää, että valtion talousarviossa osoitetaan lisämääräraha, jolla mahdollistetaan tutkimus- ja opetustoimintaa palvelevien kirjastojen ottaminen tekijänoikeuslain 19 §:n tarkoittaman lainauskorvausjärjestelmän piiriin.” Lausuma hyväksyttiin eduskunnassa syksyllä 2006. Toimenpiteitä korkeakoulukirjastojen ottamiseksi korvauksen piiriin on vaadittu edellisellä vaalikaudella 2011-2015 valtiovarainvaliokunnan mietinnöissä VaVM 37/2014, VaVM 34/2013, VaVM 39/2012 ja VaVM 26/2011. Lainauskorvauksen piirin laajentamista on siis tukenut laaja poliittinen tahto. Vuonna 2015 eduskunnassa edustettuina olevat puolueet antoivat yhteisen julkilausuman, jossa vaadittiin korvauksen piirin laajentamista opetus- ja tutkimuskirjastoihin ja lainauskorvausmäärärahan korottamista pohjoismaiselle tasolle. Myös kulu- ja talousarvioista päätettäessä eduskunta edellytti, että opetus- ja tutkimuskirjastoista tapahtuva lainaaminen tulee saattaa korvausjärjestelmän piiriin. (VaVM 16/2015)

Lainauskorvausten alhainen taso on ollut pitkään yleisesti tiedossa, ja eduskunta on useasti ottanut kantaa korvausten tason nostamiseksi. Eduskunnan käsiteltävänä on tällä hetkellä hallituksen esitys vuoden 2017 talousarvioksi, jossa esitetään lainauskorvausten nostoa 15,6 milj. euroon (sisältäen arvonlisäveron). Korotus merkitsee lainauskorvauksen tason nostamista muiden Pohjoismaiden tasolle eduskunnan edellyttämällä tavalla. Korvauksen piirin laajentuessa odotetusti on erityisen tärkeää, että lainauskorvaus nostetaan samassa yhteydessä asianmukaiselle tasolle eduskunnan tahdon mukaisesti.

Suomessa myydään vuosittain noin 20 miljoonaa (v. 2014)¹ painettua kirjaa. Korkeakoulukirjastoista tehdään vuosittain noin 16 miljoonaa lainaa. Kirjastolainaamisen rooli on Suomen kaltaisella pienellä kielialueella merkittävä. On myös huomioitava, että korkeakoulukirjastoista lainataan runsaasti sellaisia teoksia, joita yleisistä kirjastoista lainataan vain vähän. Kyseisiä

¹ Lähde: Suomen Kustannusyhdistys

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

teoksia myös ostetaan vähän suhteessa lainamääriin. Pidämme tärkeänä, että kaikki merkittävät kirjastoista yleisölle lainaaminen tulee jatkossakin voida saattaa lainauskorvauksen piiriin.

Mikäli korkeakoulukirjastojen lainausjärjestelmiä tulevaisuudessa mahdollisesti uusitaan, tulee ottaa huomioon, että tieto lainauksista lainauskorvauksen maksamista varten on edelleen saatavissa. Lainaustietojen saaminen korvauksen maksamista varten tulee varmistaa jo suunnitteluvaiheessa. Kirjaston kuulumisen lainauskorvauksen piiriin ei saa riippua kirjastojen järjestelmien mahdollisuuksista kerätä ja toimittaa lainaustietoja, vaan lainauskorvauksen perustana tulee jatkossakin olla tekijöiden oikeuksien turvaaminen ja luovan työn jatkuvuudesta huolehtiminen.

Pidämme tärkeänä, että ehdotettu lakimuutos tulee voimaan mahdollisimman pian, viimeistään 1.1.2017. Tekijän oikeus korvaukseen teostensa lainaamisesta yleisistä kirjastoista on Suomessa ollut laissa vuodesta 2006. Kuten edellä on tuotu ilmi, on tarve laajentaa lainauskorvausjärjestelmä koskemaan myös opetus- ja tutkimustoimintaa palvelevia kirjastoja ollut esillä aiwan alusta saakka (esim. SiVM 15/2006). Tästäkin syystä on erittäin tärkeää, että tilanteen korjaava lakimuutos astuu voimaan mahdollisimman pian.

Helsingissä 21. päivänä syyskuuta 2016

Anne Salomaa
Toiminnanjohtaja

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

